

**Мектепке дейінгі ұйымдардың және мектеп алды сыныптары
(лицейлер, гимназиялар) тәрбиеленушілерінің Үлгілік оқу
бағдарламасының мазмұнын меңгеруі бойынша мониторингтің
қорытынды кезеңінің нәтижелері туралы ақпарат**

Тәрбие-білім беру процесінің тиімділігі, сондай-ақ балалардың даму динамикасы туралы ақпарат алу үшін 2022-2023 оқу жылының қорытындысы бойынша мониторингтің қорытынды кезеңі өткізілді.

Мақсаты: балалардың жасына сәйкес мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнында айқындалған балалардың және педагогтің күтілетін нәтижелерге қол жеткізу деңгейін қадағалау.

Үлгілік оқу бағдарламасын игеру бойынша мониторингтің қорытынды кезеңімен **1 022 431** қамтылды, оның ішінде **674 337** бала 1 жастан - 4 жас аралығында, **348 094** бала мектепалды топтарда/сыныптарда, қамту **89,8%** (мониторингпен қамтылмаған ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалар):

- ерте жастағы топқа (1 жастағы балалар) – 21 043 (қамту 61,2%);
- кіші топқа (2 жастағы балалар) - 144 404 (қамту 86,5%);
- ортаңғы топқа (3 жастағы балалар) - 252 678 (93,0% қамту);
- ересек топқа (4 жастағы балалар) - 256 212 (қамту 88,7%);
- мектепалды топтарда/сыныптарда (5 жастағы балалар) - 348 094 (қамту 100%) құрайды.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасында айқындалған балалар мен педагогтердің күтілетін нәтижелерге қол жеткізу деңгейін бақылау мониторингінің қорытынды кезеңінің нәтижелеріне сәйкес орташа жалпы көрсеткіш келесідей:

- ерте жастағы топ (1 жастағы балалар) - дағдылардың жоғары және орташа деңгейі 16 972 оқушыны құрады, бұл 80,7%;
- кіші топ (2 жастағы балалар) - дағдылардың жоғары және орташа деңгейі 121 373 оқушыны құрады, бұл 84,1 %;
- ортаңғы топ (3 жастағы балалар) - дағдылардың жоғары және орташа деңгейі 219 542 оқушыны құрады, бұл 86,9%;
- ересек топ (4 жастағы балалар) - дағдылардың жоғары және орташа деңгейі 221 252 оқушыны құрады, бұл 86,4%;
- мектепалды топ, мектеп (лицей, гимназия) сыныбы (5 жастағы балалар) - дағдылардың жоғары және орташа деңгейі 309 218 оқушыны құрады, бұл 88,8% береді.

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын игеру бойынша мониторингтің қорытынды кезеңінің нәтижелері бойынша бағдарламаны игерудің жоғары деңгейі келесідей:

- ерте жастағы балалар арасында (1 жастағы балалар) – Жетісу (92,2%), Қызылорда (90,6%), Шығыс Қазақстан (88,3 %) облыстары, Алматы қаласы (90,2%);

- кіші топтағы балалар арасында (2 жастағы балалар) - Астана қ. (93,1%), Шығыс Қазақстан (89,8%), Батыс Қазақстан (89,1%) облыстары;

- орта топтағы балалар арасында (3 жастағы балалар) - Қызылорда (95,1%), Ақтөбе (93,2%), Шығыс Қазақстан (91,8%), Батыс Қазақстан (90,2%), Солтүстік Қазақстан (90,2%), Жетісу (90,8%) облыстары, Астана қаласы (89,7 %);

- ересек топтағы балалар арасында (4 жастағы балалар) - Ақтөбе (95,1%), Батыс Қазақстан (92,5%), Солтүстік Қазақстан (90,6%), Ақмола (89,6%), Қостанай (88,3%), Абай (88,8%), Жетісу (88,8%) облыстары;

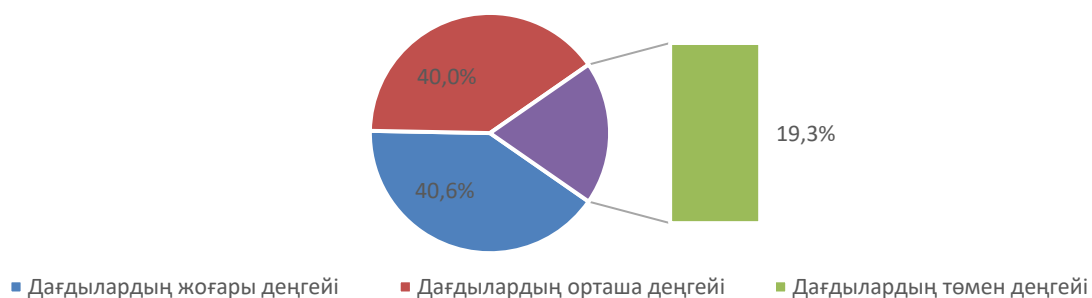
- мектепалды топтардың, сыныптардың (лицейлер, гимназиялар) (5 жастағы балалар) балалары арасында - Қызылорда (95,2%), Ақтөбе (95,2%), Солтүстік Қазақстан (92,5%), Павлодар (91,4%), Шығыс Қазақстан (90,9%), Астана қ. (89,5%), Батыс Қазақстан (89,1%), Ақмола (88,5%), Абай (88,5%), Жетісу (88,4%) облыстары, Алматы қаласы (88,4%).

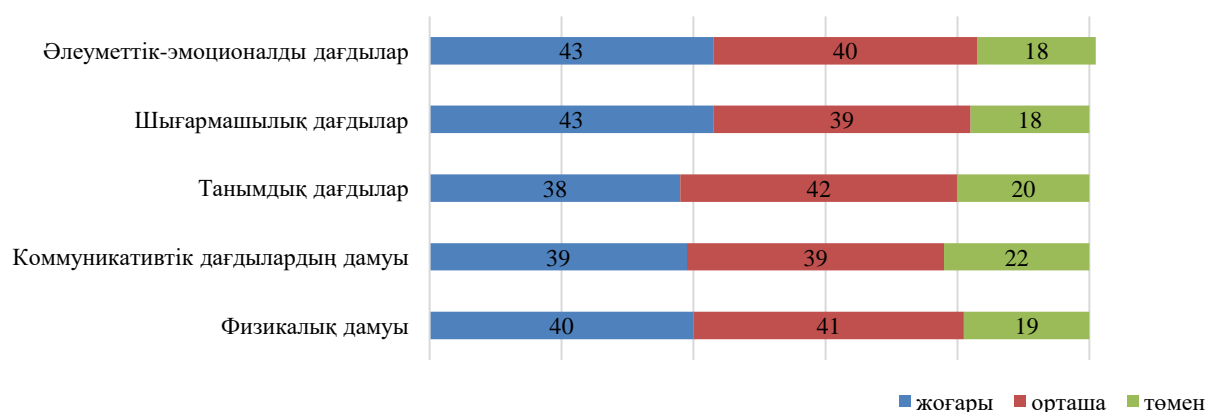
Критерийлер бойынша ерте жастағы балалардың Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын игеру деңгейі:

Дағдылардың жоғары деңгейі	Дағдылардың орташа деңгейі	Дағдылардың төмен деңгейі
8 548	8 424	4 071
40,6%	40,0%	19,3%

Ерте жастағы балалардың Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын игеру деңгейі

Ерте жастағы балалардың мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту Үлгілік оқу бағдарламасының критерийлері бойынша игеру динамикасы

Физикалық дамудың талдауы көрсеткендей, ерте жастағы топтарда тәрбиеленушілер негізгі қозғалыс түрлерінің бастапқы дағдыларын, өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын меңгерген.

Дағдылары жоғары балалар (40,4%):

- ересектердің жасаған жалпы дамыту жаттығуларын қайталайды;
- ересектердің көмегімен қарапайым өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларына ие;
- жұмсақ модульге немесе гимнастикалық орындыққа көтеріліп, одан түседі;
- заттардың арасымен жүреді;
- қимылдарды үйлестірудің бастапқы дағдыларына ие.

Дағдыларының орташа деңгейі бар балалар (40,5%):

- дене жаттығуларын жасауға, ересектердің көмегімен өздерін ретке келтіруге ниет білдіреді;
- ересек адамның көмегімен тік жолда және гимнастикалық тақтада жүреді;
- қимыл ойындарына қызығушылық танытады;
- қозғалыстарды үйлестіру дағдыларын ішінара меңгерген.

19,1% дағдылары төмен балалар:

- олар жұмсақ модульге немесе гимнастикалық орындыққа көтеріліп, одан түсе алмайды;

- допты кішкене төбешіктен домалату;
- қозғалыстарды үйлестіруге мүдделі емес;
- ересектердің көрсеткен жалпы дамыту жаттығуларын орындауға, заттар арасында жүру оларға қиынға соғады.

Коммуникативті дағдылардың дамуын талдау көрсеткендей, ерте жаста балалар суреттерде көрсетілген сөзге сәйкес келетін ойыншықтарды, заттарды тауып, көрсете алады, ойыншық жануарлардың денесінің жекелеген бөліктерін, заттардың түстерін, өлшемдері мен формаларын көрсете және атай алады, мазмұны жағынан түсінікті шағын әңгімелерді, өлеңдерді, әндерді қызығушылықпен тыңдай алады.

Дағдылары жоғары балалар (38,9%):

- өтініштерді орындау;
- эмоционалды көңіл-күйді түсініп, эмоцияларын қимылмен көрсетеді;
- ойыншықтармен қарапайым сюжеттік ойындар ойнайды;
- дыбыстық тіркестерге еліктеп және дұрыс қайталайды;
- таныс шығармалардағы сөздерді қайталайды;
- олар кішкентай өлеңдерді, ертегілерді, әңгімелерді эмоционалды түрде қабылдайды және ондағы айтылған қарапайым әрекеттерді орындай алады.

Балалардың көпшілігі (39,2%) орташа дағдыларға ие:

- кітаптардың тегіс және көлемді иллюстрацияларын қарастырады;
- таныс шығармаларды тыңдайды;
- мазмұны қарапайым сөз тіркестерін түсініп, өтініштерді орындайды.

21,9% деңгейі төмен балалар келесі көрсеткіштер арқылы анықталды:

- дыбыстық сөз тіркестеріне еліктеп айтуға тырыспайды;
- олар заттардың атауларын, түстерін, өлшемдерін, көлемін, орнын біледі, бірақ атамайды;
- олар ересектерді тыңдайды, түсінеді, бірақ тапсырманы, өтінішті орындамайды;
- олар жақын адамдарының аттарын, ойыншықтардың аттарын және күнделікті қолданылатын басқа заттарды біледі, бірақ айтпайды.

Танымдық дағдылардың дамуын талдау ерте жастағы балалардың заттармен әртүрлі әрекеттерді орындайтынын, заттарды түсі, өлшемі бойынша ажырататынын, заттарды өлшеміне немесе пішініне сәйкес ұяларға орналастыратынын көрсетті.

Жоғары деңгейлі балалар (38,3%) :

- қарапайым заттар мен құралдарды қолданып, олардың көмегімен әрекеттерді орындай алады;
- біртекті заттарды белгілері бойынша топтастырады (мөлшері, формасы);

- тиісті пішіндегі қораптар мен сандықшаларға арналған қақпақтарды таңдайды (дөңес, төрт бұрышты).

Орташа деңгейлі дағдылары бар балалар **(42%)**:

- негізгі төрт түсті ажыратады (қызыл, көк, сары, жасыл);
- заттарды ұяға тек көлеміне сәйкес орналастырады;
- біртекті заттарды белгілерімен (көлемі, формасы) ішінара топтастырады;
- ересек адамның көмегімен 4-5 сақинадан (үлкеннен кішіге) тұратын пирамиданы дұрыс жинайды.

Дағдылары төмен балаларда **(19,7%)** келесі әрекеттер қиындық тудырады:

- негізгі төрт түстерді ажыратпайды (қызыл, көк, сары, жасыл);
- фигураларды ажырата алмайды, бірақ тиісті пішіндегі қораптар мен сандықшалардың қақпақтарын таңдауға тырысады;
- олар күрделі заттармен әрекеттерді орындауға тырысады.

Ерте жастағы балалар арасындағы шығармашылық дағдылардың дамуын талдауда олардың музыкаға, әнге, музыкалық-ритмикалық қимылдарға белсенді қызығушылық танытатынын, музыканы эмоционалды түрде қабылдайтынын, жалаушаларды желбірететінін, сылдырмақтарды сылдырлататынын, қимылдарды дыбыстар мен сөздер арқылы сүйемелдейтінін көрсетті.

Келесі көрсеткіштер бойынша балалардың **42,6%** жоғары деңгейді көрсетті:

- пластилинді, сазды алақанымен илейді;
- алынған пішіндерді үлгі бойынша біріктіреді;
- ересек адамның орындауындағы әндерді тыңдайды;
- олар әннің кейбір сөздерін ересек адаммен бірге айтады;
- ересектермен қайталай отырып, қарапайым би қимылдарын орындайды.

Дағдылары орташа деңгейлі бар балалар **(39,1%)**:

- тек дөңгелек пішіндерді мүсіндейді;
- музыкаға билейді, қимылдар жасайды;
- музыканы тыңдап, соған қимылдап жүреді
- әндерді ересек адаммен бірге айтып, бірақ кейбір сөздерін түсініксіз айтады.

18,3% дағдылары төмен балалар жетістікке жете алмайды:

- мүсіндеу, ермексазды, сазды илеуге;
- үлгі бойынша ермексаздан алынған пішіндерді біріктіруге;
- балалар арналған музыкалық аспаптарында ойнауға;
- таныс музыкалық шығарманы соңына дейін тыңдауға;
- әннің кейбір сөздерін ересек адаммен бірге айтуға;

- қозғалыстарды дыбыспен еліктеп және сөздермен сүйемелдеуге, ойын ойнауға.

Әлеуметтік-эмоционалды дағдылардың дамуын талдау көрсеткендей, ерте жастағы балалар фотосуреттерде өздерін таниды, күлімсірейді, басын изейді, таныс ересектерге қолдарын бұлғайды, қоршаған орта объектілері мен табиғат құбылыстарына қызығушылық танытады, сумен және құммен ойнайды, гүлдген өсімдікке қызығушылық танытады, жануарларға қызығушылық танытады, олардың дауыстарына еліктейді, жақын отбасы мүшелерін таниды.

Жоғары деңгейді келесі көрсеткіштер бойынша тәрбиеленушінің **42,7%** көрсетті:

- мәдени мінез-құлық дағдылары бар: сәлемдесу, қоштасу, алғыс айту;
- олар кейбір көкөністер мен жемістерді шынайы және суреттерде таниды және атайды;
- «рұқсат», «болмайды», «қауіпті» сөздерінің мағынасын түсінеді.

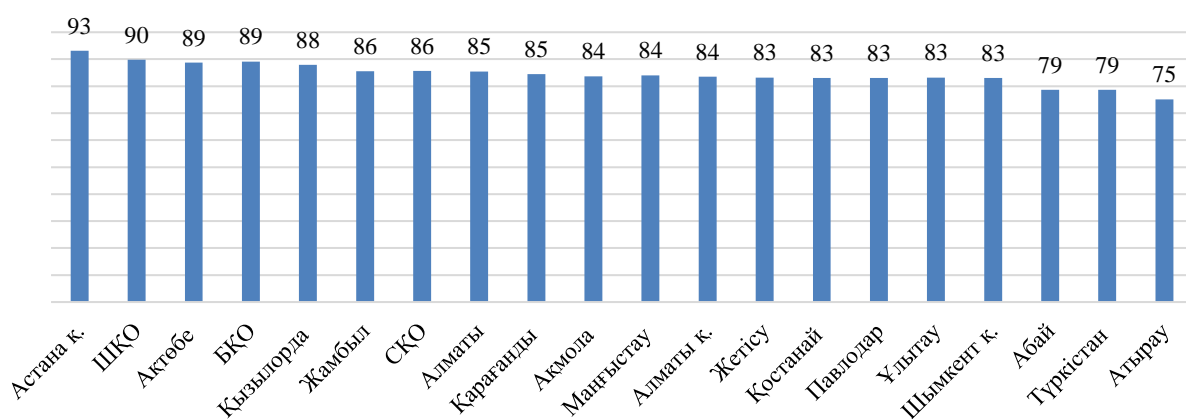
Балалардың **39,7%** ортаңғы деңгейге жетті:

- қоршаған орта объектілері мен табиғат құбылыстарына ішінара қызығушылық танытады;
- кейбір көкөністер мен жемістердің суреттерін таниды, бірақ оларды атамайды;
- олар қоршаған жануарлар мен құстарға қызығушылық танытады, ойындардағы қозғалыстарды қайталайды, бірақ олардың дене бөліктерін атамайды, дауыстарына еліктемейді.

Дағдылары төмен балалар (**17,6%**):

- жақын ортадағы заттар мен табиғат құбылыстарына қызығушылық танытпайды;
- мәдени мінез-құлық дағдыларын игеруге тырысады: сәлемдесу, қоштасу, алғыс айту;
- өсімдіктер мен жануарларға қамқорлық жасауға тырысады;
- «рұқсат», «болмайды», «қауіпті» сөздерінің мағынасын түсінбейді.

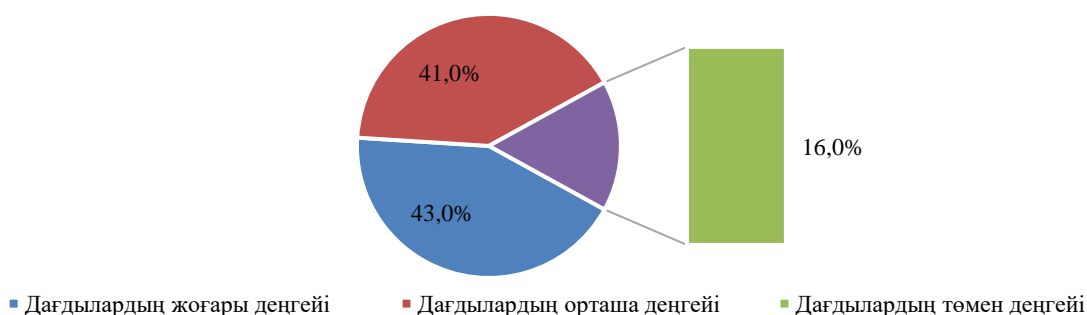
Кіші жастағы балалардың мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту Үлгілік оқу бағдарламасының (2 жастағы балалар) мазмұнын игеру деңгейі

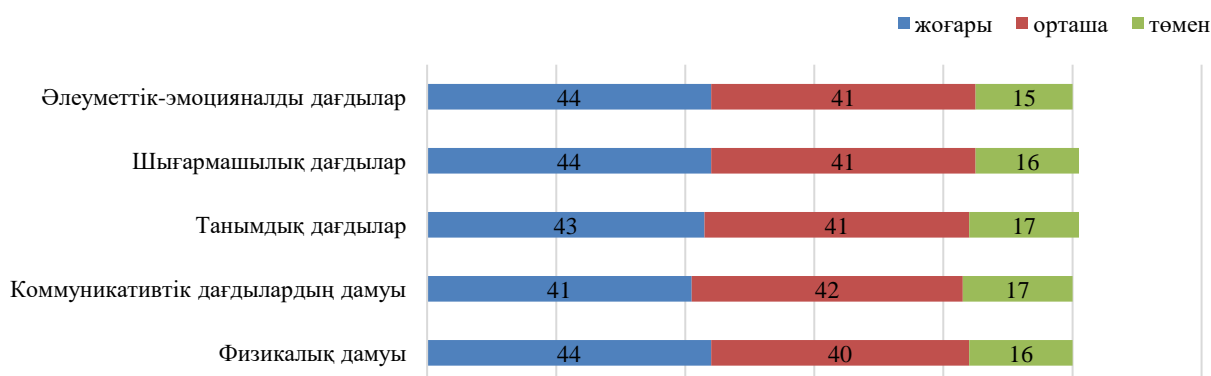
Критерийлер бойынша кіші жастағы балалардың Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын игеру деңгейі:

Дағдылардың жоғары деңгейі	Дағдылардың орташа деңгейі	Дағдылардың төмен деңгейі
62 124	59 249	23 037
43,0%	41,0%	16,0%

Ерте жастағы балалардың Үлгілі оқу бағдарламасының мазмұнын игеру деңгейі

Кіші жастағы балалардың мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту Үлгілік оқу бағдарламасының критерийлері бойынша игеру динамикасы

Кіші жастағы балалардағы физикалық дамуды талдау олардың шағын топтарда және қарқыны өзгерген толық топта жүре алатынын, белгі бойынша тоқтай алатынын, жүру кезінде тепе-теңдікті сақтай алатынын, ересектермен бірге физикалық жаттығулар жасай алатынын көрсетті.

Дағдылары жоғары балалар (43,8%):

- белгі бойынша, әртүрлі бағытта, шеңберде, қолды әртүрлі қалыпта ұстап, берілген бағытта жүреді;
- әртүрлі заттардың астында шектеулі жазықтықта жорғалайды;
- қозғалыс белсенділігіне жағымды эмоциялар көрсетеді;
- белгілі бір ретпен киініп, шешініп, жеке заттарды қолданады;
- бұрын игерілген қозғалыстарды өз бетінше орындайды;
- бетті, қолды өз бетінше жуады;
- дастархан басында қарапайым мінез-құлық дағдыларын біледі.

Дағдылары орташа деңгейлі балалар (40,3%):

- олар әртүрлі бағытта және шеңбер бойымен, қолды әртүрлі қалыпта ұстап жүруді үйренеді;
- олар шағын топтарда және үлкен топта жүреді, бірақ қарқынын өзгертпейді;
- жүру кезінде олар белгіге назар аудармайды;
- шектеулі жазықтықта, әртүрлі заттардың астында жорғалауды үйренеді;
- олар допты лақтырып, нысанаға тигізуге тырысады.

Дағдылары төмен балалар (15,9%):

- олар өз бетінше киінуге және шешінуге тырысады;
- олар үстел басында қарапайым мінез-құлық дағдыларын сақтауға тырысады;
- жүру кезінде қарқынын өзгертуге тырыспайды;
- допты заттардың астына немесе бір-біріне айналдыруға тырыспайды;
- ересектермен бірге дене жаттығуларын жасауға ұмтылады;
- киіну және шешіну тәртібін сақтамайды.

Коммуникативті дағдылардың дамуын талдау көрсеткендей, кіші жастағы балалар ересектердің сөйлеуін тыңдайды және түсінеді, жеке дауысты және дауыссыз дыбыстарды, еліктеу сөздерді дыбыстайды, бесік жырын, халық әндерін, ертегілерді, таныс шығармаларды көрнекі сүйемелдеусіз тыңдайды.

Дағдылары жоғары балалар (41,1%):

- ойыншықтардың, киімдердің, аяқ киімдердің, ыдыс-аяқтардың, жиһаздардың, жемістердің, үй жануарларының және олардың төлдерінің, көлік құралдарының және жеке күтім заттарының атауларын білдіретін сөздерді атайды;

- еңбек әрекетін білдіретін сөздерді (жуу, суару, құю), мағынасына қарама-қарсы әрекеттерді (ашу - жабу, кию - шешу, алу - беру), адамдардың қарым-қатынасын сипаттайтын әрекеттерді (құшақтау, көмектесу), олардың көңіл-күйін (қуану, күлу, ренжу) біледі және атайды; - толығымен, педагогтің көмегімен өлеңдердің мәтінін қайталайды;

- 2-4 сөзден тұратын сөздер мен қарапайым сөз тіркестерді дұрыс айтады.

Дағдылары орташа деңгейлі балалар **(41,6%)**:

- олар таныс шығармалардағы жеке сөздерді, сөз тіркестерін толық аяқтамай айтады;

- кейде таныс шығармаларды көрнекі сүйемелдеусіз тыңдайды;

- кітаптардағы иллюстрацияларға қызығушылық танытады, бірақ әрқашан қойылған сұрақтарға жауап бере бермейді.

Дағдылары төмен балалар **(17,3%)** келесі дағдыларды қалыптастыруда қиындықтарға тап болады:

- кейіпкерлердің әрекеттерін (қимылдарын) ойнауға тырысады;

- артикуляциялық гимнастиканы дұрыс орындамайды;

- сөйлеуде үйренген сөздерді өз бетінше қолданбайды;

- көрнекі сүйемелдеусіз таныс шығармаларды тыңдамайды,

- педагогтің көмегімен өлеңдер мәтінін толығымен қайталауға тырыспайды.

Танымдық дағдылардың дамуын талдау кіші жастағы балалардың ауызша нұсқаулыққа немесе үлгіге сүйене отырып тапсырмаларды орындайтынын, қимылдарды үйлестіру дағдыларын, қолдың ұсақ моторикасын меңгергенін, ересектердің тапсырмасы бойынша түсі, өлшемі бойынша заттарды табатынын көрсетті.

Жоғары деңгейлі балалар **(42,7%)**:

- барлық белгілер бойынша заттарды табады;

- «көз-қол» сенсомоторлы кеңістіктік координациясын меңгерген;

- заттардың санын ажыратыңыз (біреуі – көп).

Дағдылары орташа деңгейлі бар балалар **(40,8%)**:

- әртүрлі көлемдегі геометриялық пішіндерді тек түстермен салыстырып таңдайды;

- көлемі, пішіні, түсі бойынша бір-біріне жақын біртекті кейбір заттарды ғана топтастырады.

Дағдылары төмен балалар **(16,5%)**:

- заттарды түсі, көлемі, пішіні бойынша зерттейді, бірақ салыстырмайды;

- негізгі белгілері бойынша әртүрлі мөлшердегі геометриялық пішіндерді салыстыра және таңдай алмайды;

- қозғалыстарды үйлестіруді, қолдың ұсақ моторикасын игеруге тырыспайды;

- заттардың әртүрлі шамаларын, олардың түсі мен формасын білдіретін сөздерді түсінбейді.

Кіші жастағы балалар арасындағы шығармашылық дағдыларды дамытуды талдау олардың қаламды дұрыс ұстай алатынын, қағазға тік және дөңгелек сызықтар жүргізе алатынын, түстерді ажырата алатынын және оларды дұрыс атай алатынын, құрылыс материалдары мен конструкторлардың үлкен бөлшектерінен құрастыра алатынын көрсетті. Олар саздың, ермексаздың қасиеттерін, қағаздың қасиеттерін біледі (мыжу, жырту, бүктеу), балшықпен және ермексазбен жұмыс істеудің бастапқы дағдыларына ие.

Жоғары деңгейлі балалар (43,5%):

- қағаз парағында кеңістіктік бағдарын меңгерген;
- олар өз суреттеріне қуанады, оларда не бейнеленгенін айтады;
- дөңгелек, ұзын пішіндерге ұқсас заттарды бейнелейді;
- қағаз бен құмға сурет салудың бастапқы техникасын меңгерген;
- мүсіндеудің қарапайым әдістерін меңгерген (үлкен кесектерден бөліктерді үзіп алу, оларды бір бөлікке қосуды, өз бетінше саздыилеуді);
- суреттерді орналастырады және оларды фланелеграфқа (сызықтар, квадраттар), қағаз бетіне құрастырады;
- үлгі бойынша қарапайым конструкцияларды құрайды;
- табиғи материалдармен (құм, су, тас) ойнайды;
- музыкалық шығармалардың сипатын ажыратады (баяу және көңілді әндер);
- педагогтің интонациясына, ұзақ дыбысталуына еліктей отырып, әндердің жеке буындары мен сөздерді шырқайды.

Дағдылары орташа деңгейі бар балалар (40,8%):

- дәстүрлі емес сурет салудың кейбір әдістерін меңгерген;
- дөңгелек, ұзын пішіндерге ұқсас кейбір заттарды бейнелейді;
- фланелеграфқа (сызықтарға, квадраттарға), қағаз бетіне суреттер салады және жасауға тырысады;
- үлгіге назар аудармай, қарапайым құрылымдар жасайды;
- педагогтің интонациясына еліктей отырып, кейбір буындар немесе ән сөздерін шырқайды; әнде сөз тіркестерін айтуға тырысады (ересектермен бірге).

Дағдылары төмен балалар (15,7%):

- қағаз бетінде кеңістіктік бағдары жоқ;
- мүсіндейтін заттарды зерттеуге тырыспайды;
- музыкалық шығармалардың (баяу және көңілді әндер), музыкалық аспаптардың (барабан, дабыл, маракас, асатаяқ) сипатын ажырата алмайды;

- олар салынған қарапайым құрылыстарды атамайды, құрылымдарды өз бетінше салуға тырыспайды;
- олар геометриялық фигураларды, ою-өрнектерді орналастыра алмайды, орналастырғанымен фланелеграфта қарапайым композицияларды жасай алмайды.

Әлеуметтік-эмоционалдық дағдылардың дамуын талдау көрсеткендей, кіші жастағы балалар өз есімдеріне жауап береді, өздерін айнада және фотосуреттерде таниды, ата-аналарын және басқа ересектерді, жақындарын таниды, олардың аттарын атайды, тұратын үйі мен пәтерін біледі, заттары мен әрекеттерін біледі, суретте таниды, құрдастарымен бірге ойнайды, ересектердің еңбек қызметін бақылайды.

Жоғары деңгейлі тәрбиеленушілер (44%):

- дәмі, сыртқы белгілері бойынша көкөністер мен жемістерді ажыратады және атайды;
- табиғатқа тән маусымдық өзгерістерді атайды;
- табиғи материалдардың қасиеттері туралы түсініктері бар;
- «дұрыс» немесе «бұрыс», «жақсы» немесе «жаман» дегенді түсінеді;
- көлік, көше, жол туралы алғашқы түсініктері бар: көліктің кейбір түрлерін біледі;
- олар серуенде сумен, құммен ойнау кезінде қауіпсіз мінез-құлық ережелерін біледі.

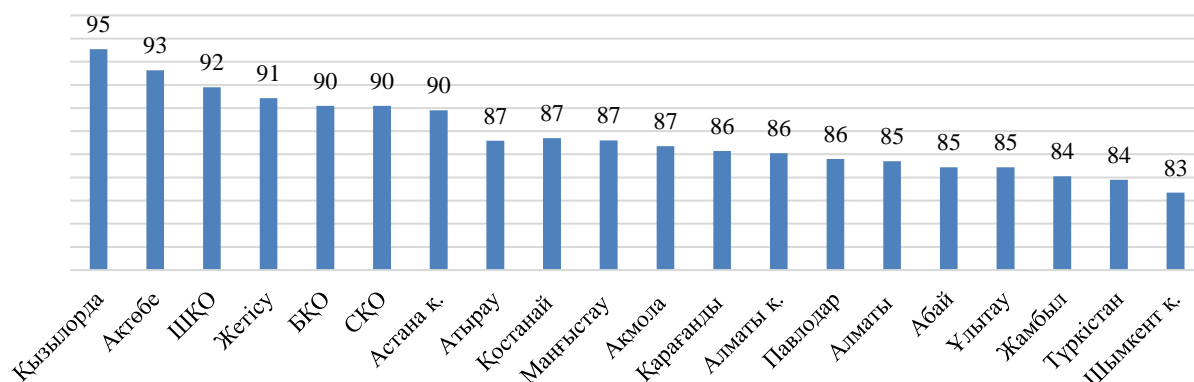
Дағдылары орташа деңгейлі балалар (41,4%):

- олар заттарды біледі, оларды сурет арқылы таниды, бірақ олармен әрекет жасамайды;
- ересектердің еңбек әрекеттерін қызығушылықсыз байқылайды;
- іс-әрекеттерді орындау кезінде ересектерге еліктейді, бірақ қызығушылық танытпайды;
- көкөністер мен жемістердің кейбір түрін сыртқы ерекшелігімен ажыратып, бірнеше түрін атайды;
- кейбір үй құстарын таниды;
- табиғаттың кейбір маусымдық өзгерістерін атайды.

Деңгейі төмен тәрбиеленушілер (14,6%):

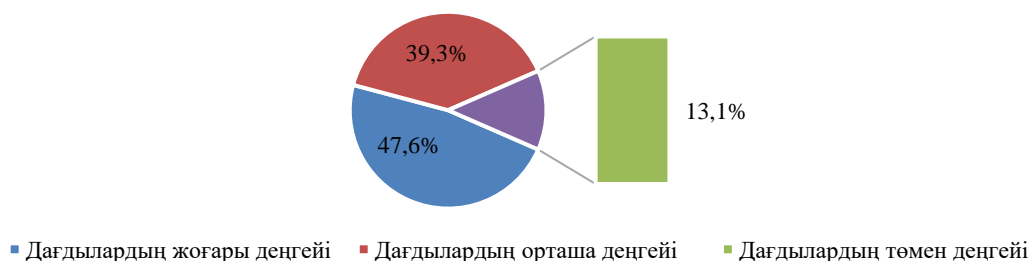
- олар табиғи материалдардың қасиеттері туралы білуге тырысады;
- көлік, көше, жол туралы түсінігі жоқ;
- көлік құралдарының түрлерін білмейді;
- олар жолдарда қауіпсіз жүріс-тұрыстың қарапайым ережелерін сақтауға тырысады.

Ортаңғы жастағы балалардың мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту Үлгілік оқу бағдарламасының (3 жастағы балалар) мазмұнын игеру деңгейі

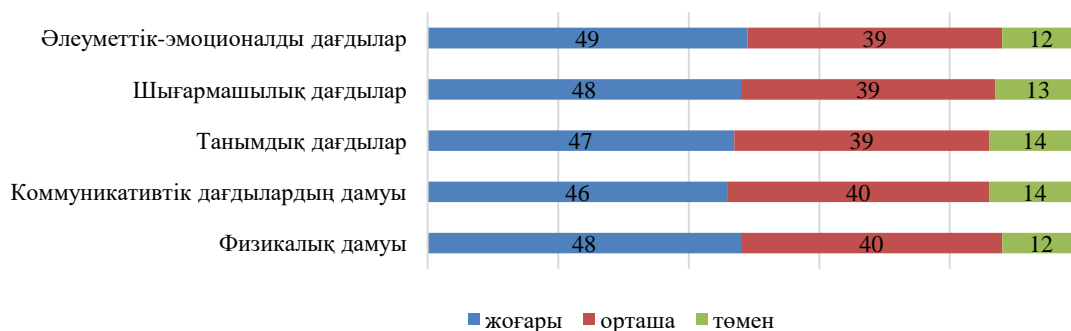

Дағдылардың жоғары деңгейі	Дағдылардың орташа деңгейі	Дағдылардың төмен деңгейі
120 286	99 256	33 136
47,6%	39,3%	13,1%

Ортаңғы жастағы балалардың Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын игеру деңгейі

Ортаңғы жастағы балалардың мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту Үлгілік оқу бағдарламасының критерийлері бойынша игеру динамикасы

Ортаңғы жастағы балалардың физикалық дамуын талдау көрсеткендей олар әдеттегі қадаммен, аяқ ұшымен, тізені жоғары көтерумен, әдеттегі жүгірумен, аяқ ұшымен, әртүрлі бағытта, сапта бір-бірден, шеңберде, шашыраңқы, заттардың айналасында жүгіре алады.

Дағдылары жоғары балалар (47,8%):

- екі аяқпен орнында, алға ілгерілей отырып, биіктіктен және ұзындыққа секіреді;
- заттарды оң және сол қолмен, көлденең және тік нысандарға қашықтықтан лақтырады;
- допты жоғары-төмен лақтырады, қағып алады;
- заттар арасында жорғалап, гимнастикалық қабырғаға көтеріліп, одан төмен түседі;
- дастархан басында өзін-өзі күту және мәдени мінез-құлық дағдыларын меңгерген;
- бірлескен ойындарға қатысады;
- жалпы дамыту жаттығуларын орындау кезінде жүйелілікті сақтайды.

Орташа деңгейлі балалар (40,1%):

- жаяу жүруде тепе-теңдікті ішінара сақтайды;
- олар аяқ ұшымен, әртүрлі бағытта дұрыс жүгіруге тырысады;
- олар екі аяғымен, биіктіктен және ұзындықтан алға қарай дұрыс секіруге тырысады
- заттарды қызығушылықпен лақтырады;
- допты жоғары лақтырады, бірақ қағып алал алмайды.

Деңгейі төмен балалар (12,1%):

- заттарды оң және сол қолмен, көлденең және тік нысандарға лақтыра алмайды;
- колоннаға бір-бірден, шеңберге қайта тұруға, өз орнын сапта табуы қиынға соғады;
- бастапқы өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын меңгермеген.

Коммуникативті дағдыларын дамытуды талдау ортаңғы жастағы балалар дауысты дыбыстар мен кейбір дауыссыз дыбыстарды анық айта алатынын, қоршаған орта туралы әртүрлі сұрақтарға жауап бере алатынын, бір-бірімен және ересектермен сөйлесе алатынын көрсетті.

Жоғары деңгейлі балалар (46,2%):

- барлығымен қарым-қатынас жасайды;
- қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолданады;
- ересектердің сөзін тыңдап, түсінеді, өз пікірін білдіреді;
- олар естігендері, көргендері туралы, өздері не істегендерін айтады;

- кітаптардағы суреттерді өз бетінше қарастырады, көргендері туралы өз ойларын айтады;
- ересектермен бірге ертегілер, қарапайым көріністер ойнайды;
- өлеңдерді, жаңылтпаштарды жатқа және мәнерлеп оқиды.

Дағдылары орташа деңгейлі балалар (39,5%):

- олар кітаптардағы суреттерді өз бетінше қарастырады, бірақ көргендері туралы өз ойларын айтпайды;
- әдеби шығармалардың мазмұнын тыңдайды, бірақ ішінара түсінеді;
- барлық сюжеттерді қабылдамайды;
- өлеңдер мен жаңылтпаштарды жатқа айтып, бірақ мәнерлеп оқи алмайды.

Дағдылары төмен балалар (14,3%):

- сөздердің септік, сандық байланысын келістіре алмайды;
- көмекші сөздермен бірге зат есімдерді қолдануға тырысады;
- қазақ халқының құндылықтарына ішінара қызығушылық танытады;
- ересектермен бірге ертегілерді, қарапайым көріністерді қызығушылықсыз орындайды;
- оқылған шығармадан қызықты үзінділерді, сөздер мен қарапайым сөз тіркестерін қайталауға тырысады;
- өлеңдерді, жаңылтпаштарды жатқа айтады, бірақ мәнерлеп оқымайды.

Ортаңғы жастағы балалар арасындағы танымдық дағдылардың дамуын талдау олардың «бір», «көп» ұғымдарын ажырата алатындығын, біртекті заттарды топтастырып, олардан бөлек бөліп, қоршаған ортада бір немесе бірнеше бірдей заттарды таба алатындығын көрсетті.

Дағдылары жоғары балалар (47%):

- тең және тең емес заттар топтарын дұрыс салыстырады;
- заттарды ұзындығы, ені, биіктігі, өлшемі бойынша салыстыра алады;
- өздеріне қатысты кеңістіктегі бағыттарды анықтайды;
- олар тәуліктің қарама-қарсы бөліктерін біледі.

Орташа деңгейі бар балалар (39%):

- біртекті заттарды ішінара топтастырады;
- қоршаған ортадан бір ғана зат табады;
- геометриялық фигураларды ұстау және көру арқылы біледі және ішінара атайды.

Дағдылары төмен балаларда (14%) келесі тапсырмаларды орындау қиынға соғады:

- тең және тең емес заттар тобын салыстыру;
- қоршаған ортада бір немесе бірнеше бірдей заттарды табу;
- ұстау және көру арқылы геометриялық фигураларды тану;
- заттарды ұзындығы, ені, биіктігі, өлшемі бойынша салыстыру.

Ортаңғы жастағы балалар арасында шығармашылық дағдылардың дамуын талдау олардың сурет салу техникасының бастапқы дағдыларын меңгергенін, негізгі түстерді дұрыс атайтынын, заттарды мүсіндеуді ұнататынын, жапсыру техникасының бастапқы дағдыларын меңгергенін, бейнеленген заттарға сәйкес келетін түрлі-түсті қағаздан дайын бөлшектерді таңдайтынын, қызығушылықпен құрастыратынын, музыка тыңдау дағдыларын меңгергенін анықтады.

Дағдылары жоғары балалар (48,3%):

- сызықтарды, штрихтарды, дақтарды, бояуларды дәйекті түрде қолданады;
- қарапайым сюжеттік композицияларды құрайды;
- суреттерді қағаз бетіне орналастырады;
- фигураларды бояудың бастапқы дағдыларын меңгерген;
- өсімдіктер мен жануарлардың бірнеше бөліктерін біріктіру және қысу арқылы мүсіндейді;
- жеке жұмыстарды ұжымдық композицияларға біріктіре алады;
- желімдеу техникасын біледі және қолданады;
- қалған желімді сұрту үшін майлықты қолданады;
- құрылыс бөлшектерін ажыратады және атайды;
- әртүрлі түстер мен пішіндердің бөлшектерінен қарапайым ғимараттар тұрғызып, қызығушылықпен ойнайды;
- музыканың үш жанрын біледі және таниды: ән айту, шеру, би;
- дыбыстық ойыншықтар мен балалардың музыкалық аспаптарының дыбысын ажыратады, атайды, қарапайым ритмде соғады.

Дағдылары орташа деңгейлі балалар (38,5%):

- алынған фигураларды бояу дағдыларын қолдануға тырысады;
- мүсіндеудің кейбір әдістерін қолдана отырып, заттарды мүсіндейді, бірақ бөліктерді байланыстыра алмайды;
- қағаз бетіне әртүрлі пішіндегі, мөлшердегі, түстердегі кейбір дайындалған бөлшектерді салады;
- дайындалған элементтерді орналастырады, бірақ желімдемейді;
- олар желімдеу техникасын біледі және қолдануға тырысады;
- кейбір құрылыс бөлшектерін ажыратады және атайды;
- ұжымдық құрылысқа қызығушылық танытады;
- ірі және ұсақ құрылыс материалдарынан тек үлгі бойынша құрастырады;
- дыбыстық ойыншықтар мен балалардың музыкалық аспаптарының дыбысын ажыратады, оларды атайды, бірақ ритмді қабылдамайды;
- әнді бәрімен бірге айта бастайды, бірақ бәрімен бірге ән айта алмайды.

Дағдылары төмен балалар (13,2%):

- қарапайым сюжеттік композициялар жасау қиынға соғады;

- суретті қағаз бетіне толығымен орналастыра алмайды;
- қазақ халқының әшекейлерін, ыдыс-аяқтары мен тұрмыстық заттарын білмейді;
- қарапайым сызбалар мен үлгілер бойынша ғимараттарды талдауға тырыспайды;
- олар музыканың үш жанрын тануға тырысады: ән айту, шеру және би.

Әлеуметтік-эмоционалды дағдылардың дамуын талдау көрсеткендей, орта жаста балалар отбасы мүшелері мен оған жақын адамдардың есімдерін атайды, әртүрлі ойындар ойнайды, дербестік көрсетеді: киіну, жуу, тістерін тазалау.

Дағдыларды дамыту деңгейі жоғары балалар (48,9%):

- рөлдік ойындарда отбасы мүшелерінің рөлдерін ойнайды;
- көлік құралдарын атайды;
- табиғат бұрышының тіршілігін бақылайды;
- табиғаттағы маусымдық өзгерістерді байқап, оларды атайды;
- туған өлкенің кейбір өсімдіктері туралы түсінігі бар;
- олар сыпайылық танытады: сәлемдесу, қоштасу, көмек үшін алғыс айту;
- үй-жайда және балабақша аумағында тазалықты сақтайды.

Дағдылары орташа деңгейлі балалар (39,2%):

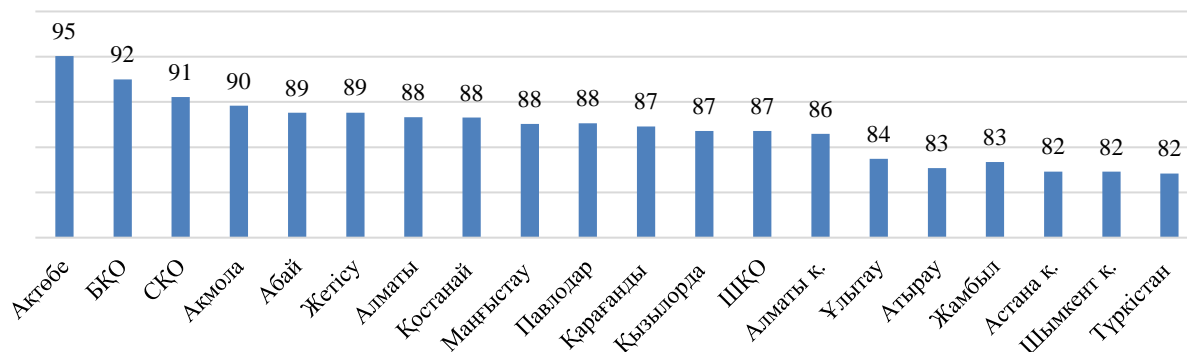
- барлық көлік құралдарын атайды;
- балабақшаның кейбір қызметкерлері туралы түсінік бар;
- қала мен ауыл, Қазақстан Республикасының астанасы, мемлекеттік рәміздер туралы ішінара түсінігі бар;
- кейбір «дұрыс» немесе «бұрыс», «жақсы» немесе «жаман» әрекеттер туралы түсініктері бар;
- олар табиғаттағы маусымдық өзгерістерді атауға тырысады.

Дағдылары төмен тәрбиеленушілер (11,9%) келесі қиындықтарға тап болады:

- қазақ халқының тұрмыстық заттарын атауға;
- жаяу жүргіншілер мен жолаушыларға арналған қарапайым ережелерді білуге;
- қала және ауыл, Қазақстан Республикасының астанасы, мемлекеттік рәміздер туралы ұғым;
- топта, серуендеуде және табиғатта қауіпсіздік мінез-құлық ережелерін сақтауға.

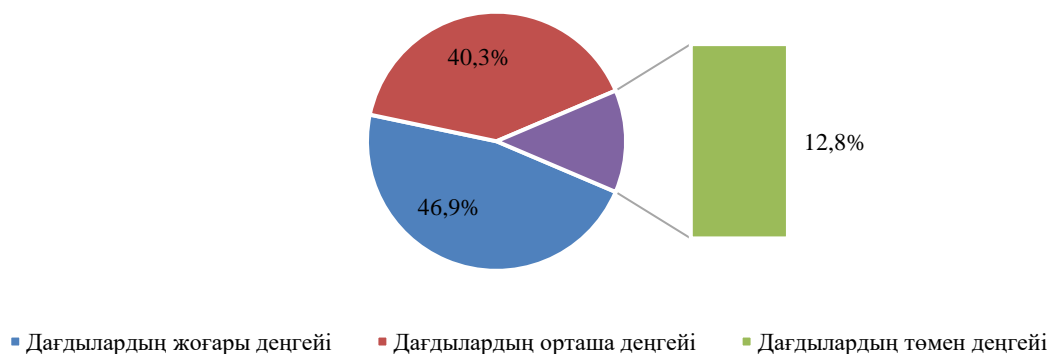

Ересек жастағы балалардың мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту Үлгілік оқу бағдарламасының (4 жастағы балалар) мазмұнын игеру деңгейі

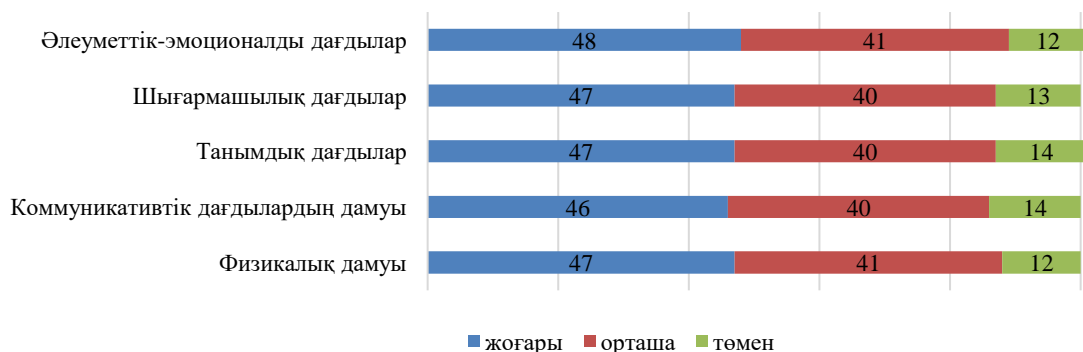

Дағдылардың жоғары деңгейі	Дағдылардың орташа деңгейі	Дағдылардың төмен деңгейі
120 153	101 099	34 960
46,9%	40,3%	12,8%

Ересек жастағы балалардың Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын игеру деңгейі

Ересек жастағы балалардың мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту Үлгілік оқу бағдарламасының критерийлері бойынша игеру динамикасы

Ересек жастағы балалардағы физикалық дамуды талдау олардың жүруді жүгірумен, секірумен, бағытын, қарқынын өзгертумен, жүгірумен, әртүрлі тапсырмаларды орындаумен, жеделдетілген және баяу қарқынмен, басқарушыны ауыстырумен, алақан мен аяққа сүйеніп, төрт тағандап жорғалай алатынын көрсетті.

Дағдылары жоғары балалар (47%):

- өкшелерде, аяқтың сыртқы жағында, бүйірлік қадаммен жүруді үйренді;
- оңға, солға бұрылу арқылы жүре алады;
- допты кедергілер арқылы айналдырып, лақтырып және ұстап, заттарды алыстан лақтыра алады;
- екі бағанды саптан үш бағанды сапқа тұра алады.

Орташа деңгейлі балалар (41,3%):

- олар сызықтармен, арқанмен, тақтаймен, гимнастикалық орындықпен, бөренемен жүреді, бірақ әрқашан тепе-теңдікті сақтай бермейді;
- екі аяқпен, алға жылжып үнемі секіре бермейді;
- ішінара екі, үш бағанға тұрады;
- ішінара шынығу түрлерін, өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын меңгерген.

Дағдылары төмен балаларда (11,7%) келесі дағдылар қиындық тудырады:

- ауыспалы қадаммен гимнастикалық қабырғаға жоғары-төмен көтерілу;
- доптарды домалату, заттарды қашықтыққа лақтыру, доптарды кедергілер арқылы лақтыру және оларды қағып алу;
- спорттық ойындар ойнау және ережелерін сақтау;
- шынығу түрлеріне ие емес.

Коммуникативті дағдылардың дамуын талдау ересек жастағы тәрбиеленушілерінің дауысты және дауыссыз дыбыстарды дұрыс айта алатындығын, баяу және тез сөйлей алатындығын, естіген дыбысты дұрыс айта алатындығын көрсетті.

Дағдылары жоғары тәрбиеленушілер (45,9%):

- белгілі бір дыбысқа сөздерді ауызша таңдайды;
- жақын ортадан тыс заттар мен құбылыстардың атауларын біледі;
- қазақтың ұлттық тұрмыстық заттарын біледі және атайды;
- ересектердің кәсіптерін білдіретін зат есімдер мен еңбек қызметін білдіретін етістіктерді біледі;
- зат есімдер жекеше және көпше деп түрінде атайды;
- сандарды ретімен атайды, оларды зат есімдермен, жекеше және көпше түрде байланыстырады.

Дағдылары орташа деңгейлі балалар (40,2%):

- ересектердің кәсіптерін білдіретін зат есімдерді біледі, бірақ еңбек қызметін білдіретін етістіктерді білмейді;
- тұрмыстық заттар мен қоршаған ортаның мәнін ішінара түсінеді;
- қазақтың кейбір ұлттық тұрмыстық заттарын біледі, бірақ атамайды;
- олар шығармалардың, ертегілердің қызықты бөліктерін қайталауға тырысады.

Дағдылары төмен **(13,9%)** тәрбиеленушілерде келесі дағдылар қиындық тудырады:

- сын есімдермен байланыстыра отырып, зат есімдерді атауға тырыспайды;
- сандарды ретімен атайды, бірақ оларды септеп, жекеше және көпше түрдегі зат есімдермен байланыстырмайды;
- зерттелген заттарды, суреттерді сипаттай алмайды;
- бейнеленген суреттер мен бұйымдар бойынша әңгімелер жасауға тырыспайды.

Ересек жастағы балалар арасында танымдық дағдылардың дамуын талдау көрсеткендей, олар 5 дейін санай алады, сандарды ретімен атайды, ұзындығы, ені, биіктігі, қалыңдығы бойынша екі затты салыстырады.

Дағдылары жоғары балалар **(46,5%)**:

- әртүрлі мөлшердегі 2-3 затты (ұзындығы, биіктігі, ені, қалыңдығы бойынша) өсу және кему ретімен орналастырады;
- геометриялық фигуралар мен денелерді ажыратады және атайды;
- берілген бағытта қозғалады;
- шаманы салыстыру кезінде қолдану әдістерін (үстіне, жанына) қолданады.

Дағдыларды дамытудың орташа деңгейі бар балалар **(39,8%)**:

- көру мен ұстау арқылы, геометриялық фигуралардың пішіндеріне қызығушылық танытады;
- «кеше», «бүгін», «ертең» сөздерінің мағынасын ішінара түсінеді;
- өздеріне қатысты кеңістіктік бағыттарды анықтауға тырысыңыз.

Дағдылары төмен балалар **(13,7%)** келесі дағдыларда қиындықтарға тап болады:

- теңдік және теңсіздік туралы ұғымдар;
- өсу және кему ретімен әртүрлі мөлшердегі (ұзындығы, биіктігі, ені, қалыңдығы бойынша) 2-3 затты жаю;
- «кеше», «бүгін», «ертең» ұғымдарын ажырата алмайды;
- қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнату.

Ересек жастағы балалар арасындағы шығармашылық дағдылардың дамуын талдау олардың жеке заттарды салуға және сюжеттік композициялар жасауға, пішінін, түсін ескере отырып, заттарды салуға, қызығушылықпен мүсіндеуге, қайшыны дұрыс ұстауға және пайдалануға,

қағазды қысқа және ұзын жолақтарға кесуге, таныс музыкалық шығармаларды тануға қабілетті екенін анықтады.

Дағдылары жоғары балалар **(47, 3%)**:

- сурет салуда әртүрлі түстерді қолданып, түстердің көптүрлігіне назар аударады;
- балшықтан, ермекесаздан, пластикалық жұмсақ заттан таныс заттарды әртүрлі әдістерді қолдана отырып мүсіндейді;
- мүсіндеуде қысу, созу, басу әдістерін қолданады;
- қазақ халқының тұрмыстық заттарын мүсіндеуге қызығушылық танытады;
- көкөністерді, жемістерді, гүлдер мен өрнектерді аппликациялауда бейнелеу үшін әртүрлі әдістерді қолданады;
- ұжымдық жұмыстарды орындауға қатысады;
- бөлшектерді сапасына, көлеміне және пішініне қарай өз бетінше таңдайды, құрастырады;
- жиналған құрылыс бөлшектерінің орналасуын анықтайды;
- олар қызығушылықпен қағаздан құрастырады;
- олар музыканың әуенін дәл жеткізе отырып, екі аяқпен еркін және оңай секіре алады;
- ұлттық би өнеріне қызығушылық танытып, би қимылдарын орындайды.

Дағдыларды дамытудың орташа деңгейі бар балалар **(39,5%)**:

- олар сурет салуда барлық түстерді қолданбайды және оларға назар аударады;
- суреттерді қарындашпен, ішінара қылқаламмен бояйды;
- заттарды бірнеше бөліктен мүсіндеп, олардың орналасуын ескере отырып, пропорцияларды сақтауға және бөліктерді біріктіруге тырысады;
- мүсіндеуде қысу, созу әдістерін қолданады, бірақ оларды қолмен баса амайды б;
- стекпен мүсіндеу техникасын ішінара меңгерген;
- кішкентай элементтерді ересек адамның көмегімен жабыстыруға тырысады;
- қазақ ою-өрнегі элементтерінен өрнектер жасап, геометриялық пішіндердің көмегімен оларды кезектестіріп, ересек адамның көмегімен ғана желімдейді;
- сондай-ақ, ересектердің көмегімен тұрмыстық заттарды ұлттық ою-өрнектерді қолдана отырып безендіреді;
- олар әнді топпен бірге бастауға және аяқтауға тырысады;
- олар марштың сипатын қозғалыспен, музыканың сипатын жеңіл жүгірумен жеткізуге тырысады;
- музыканың сипатына сәйкес қимылдарды ішінара орындайды.

Дағдыларды дамыту деңгейі төмен балалар **(13,2%)**:

- сурет салу кезінде әртүрлі түстерді қолдануға тырыспайды, олардың әртүрлілігіне назар аудармайды;
- түрі мен түстерді ескере отырып, сурет салуға тырыспайды;
- заттардың арақатынасын сипаттап және жеткізе алмайды;
- бояу әдістерін игеруге тырыспайды;
- мүсіндеу кезінде тегістеу, созу, басу әдістерін қолданбайды;
- тұрмыстық заттарды, ыдыстарды ұлттық ою-өрнекпен безендіруге тырыспайды;
- қазақ халқының бұйымдары, тұрмыстық заттары қандай материалдан жасалғанын және табиғи материалдардан не жасалатынын білмейді;
- қысқа музыкалық фразалар арасында тыныс алуды білмейді;
- ағаш қасықтарда, маракастарда, асатаяқта, сазсырнайда, домбырада карапайым әуендерді ойнай алмайды.

Әлеуметтік-эмоционалды дағдылардың дамуын талдау көрсеткендей, ересек жастағы балалар өзі туған елін, елді мекенін біледі және атайды, отбасының үлкен және кіші мүшелеріне құрметпен және қамқорлықпен қарайды.

Дағдылары жоғары тәрбиеленушілер (47,9%):

- жұмысқа қызығушылық танытады, ересек отбасы мүшелерінің жұмысы туралы біледі;
- өздерін ересек адам ретінде қабылдайды, өз пікірін ашық білдіруге мүмкіндік береді;
- кезекшілердің міндеттерін өз бетінше орындайды;
- ренжіген балаға жанашырлық танытып, көмек көрсетуге дайын;
- материалды ескере отырып, заттар мен заттарды таниды.

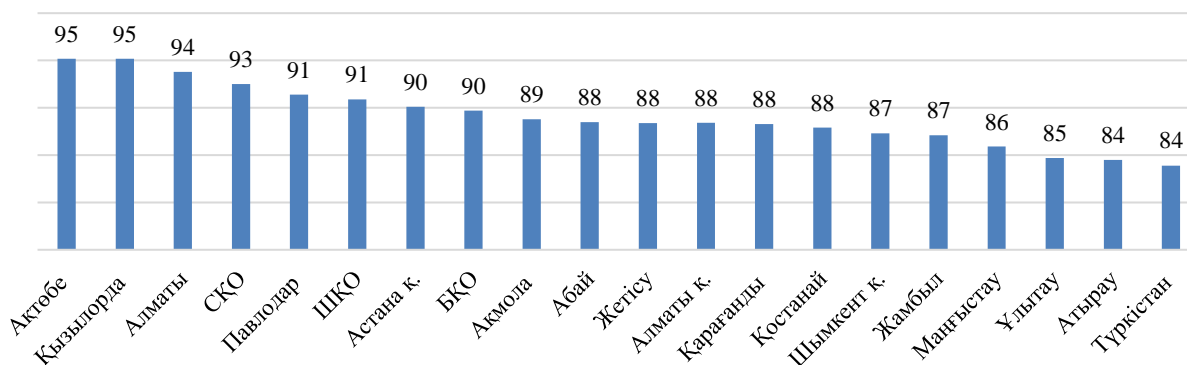
Дағдылары орташа деңгейі бар балалар (40,5%):

- әскер қызметі жайлы ішінара түсінікке ие;
- олар жақын туыстарын біледі, олардың аттарын атайды, отбасындағы сүйікті адамдар туралы айтады, бірақ отбасылық мерекелер мен дәстүрлерді білмейді;
- ренжіген балаға жанашырлық танытады, бірақ көмек көрсетуге дайын емес;
- олар басқа балалармен бірге ойнайды, бірақ құрдастарының өтініші бойынша ойыншықтармен бөліспейді;
- айналада болып жатқан оқиғалар туралы ойлана отырып, өз пікірлерін айтуға тырысады;
- кейде ренжіткені үшін құрбысынан кешірім сұрамайды;
- олар кейде ойыншықтарға, кітаптарға, ыдыс-аяққа ұқыпты қарамайды.

Дағдылары төмен балаларда (11,6%) келесі дағдыларды меңгеру қиынға соғады:

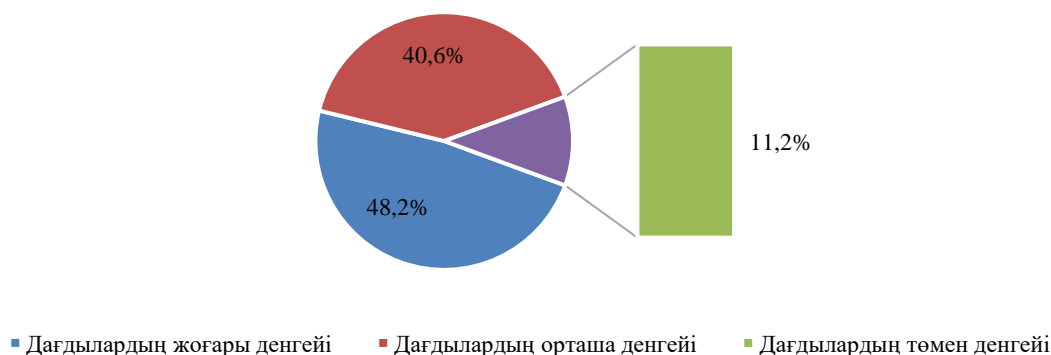
- табиғат пен ауа-райының маусымдық өзгерістерінде қарапайым байланыстар орнату;
- жануарлар әлеміне тән маусымдық көріністерді салыстыру, олардың өмір сүруі үшін қажетті жағдайларды білмейді;
- өсімдіктердің өсуі үшін жердің, топырақтың, судың, күннің, жарықтың, ылғалдың, жылудың қажеттілігін түсінбейді;
- қарапайым тәжірибелерге қызығушылық танытпайды.

Мектепалды топтар/сыныптағы балалардың мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын игеру деңгейі

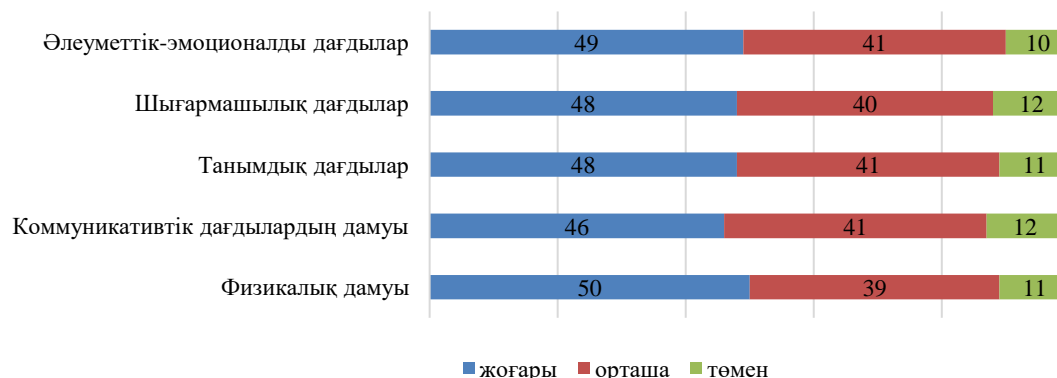

Дағдылардың жоғары деңгейі	Дағдылардың орташа деңгейі	Дағдылардың төмен деңгейі
143 836	165 382	38 876
48,2%	40,6%	11,2%

Мектепалды топтар/сыныптағы балалардың Үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын игеру деңгейі

Мектепалды топтар/сынып балаларының мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту Үлгілік оқу бағдарламасының критерийлері бойынша игеру динамикасы

Мектепке дейінгі топтар мен сыныптардың балаларындағы физикалық дамуды талдау көрсеткендей, олар ересек адамның белгісі бойынша тоқтап, бағытын өзгертіп, арқанмен өтіп, заттарды айналып өтіп, әртүрлі жылдамдықпен жүгіре алады – баяу, жылдам, орташа қарқынмен, тоқтамай, заттар арасында жорғалай алады.

Дағдылары жоғары балалар (50%):

- олар қатарда бір-бірден, екі-үштен, заттар арқылы өтіп, бүйірмен, екінші жағына бұрыла отырып жүреді;
- белгі бойынша олар межелі жерге дейін жылдамдықпен жүгіреді;
- гигиеналық процедураларды өз бетінше орындайды.

Орташа деңгейі бар балалар (39,3%):

- олар ересектердің белгісімен арқанмен, бағыттарын өзгертіп, заттардың арасында жүруге тырысады;
- әртүрлі жылдамдықпен жүгіруге тырысыады - баяу, жылдам, орташа қарқынмен, үздіксіз;
- музыкамен сүйемелденетін қозғалыс ойындарда музыкаға сәйкес әртүрлі қарқынмен қозғалыстар орындамайды;
- ұлттық қозғалыс ойындарға, жарыс элементтері бар ойындарға және эстафеталық ойындарға қызығушылықсыз қатысады;
- заттар арасында әртүрлі тәсілдермен жорғалауға тырысады.

Деңгейі төмен балаларда (10,7%) келесі дағдылар қиындық тудырады:

- бір гимнастикалық қабырғадан екіншісіне өтіп, өрмелеуге тырыспайды;
- допты жоғары, арқанның үстіне лақтырып және бір қолымен ұстай алмайды;
- допты еденге бір қолмен лақтырып, бірақ екі қолмен ұстауға тырыспайды;
- шынығу процедураларының маңыздылығы мен қажеттілігін түсінбейді;
- салауатты өмір салты туралы алғашқы түсініктері жоқ.

Коммуникативті дағдылардың дамуын талдау көрсеткендей, мектепалды топтардың/сыныптардың тәрбиеленушілері ана тілінің барлық дауысты дыбыстарын анық айта алады, артикуляциялық жаттығуларды қызығушылықпен орындайды, кейіпкерлерге және олардың әрекеттеріне деген көзқарастарын білдіреді, сөздердің мағынасын түсінеді.

Дағдылары жоғары тәрбиеленушілер (46,4%):

- сөздерді дыбыстық талдауын қызығушылықпен орындайды;
- дауыссыз дыбыстарды анық айтады, дыбыстардың нақты артикуляциялық, интонациялық мәнері бар;
- сөздегі дыбыстардың орнын анықтайды;
- әңгімелесушіні мұқият тыңдап, дұрыс сұрақтар қойып және оларға қысқа немесе толық жауап береді;
- зат есімдерді сан есімдермен және сын есімдермен байланыстыра отырып, зат есімдерді айтады;
- сөйлеуде хабарлы, сұраулы, лепті сөйлемдерді қолданады;
- құрдастарымен өз бетінше қарым-қатынас жасап, әртүрлі ойындарды бірге тату ойнайды.

Орташа деңгейі бар балалар (41,2%):

- әңгімелесушіні мұқият тыңдап, дұрыс сұрақтар қойып, бірақ оларға жауап бермейді;
- негізгі ойды дұрыс тұжырымдайды, бірақ өз пікірін айта алмайды;
- әңгіменің мазмұнын өз бетінше қайталайды, бірақ сюжеттің дәйектілігін сақтамайды;
- кітаптарға қызығушылық танытуға тырысады;
- сөздерге дыбыстық талдауды орындап, сөздегі дауысты және дауыссыз дыбыстардың ретін анықтауға тырысады.

Деңгейі төмен балаларда (12,4%) келесі дағдылар қиындық тудырады:

- ересектердің көмегімен оқиғаның жалғасы мен аяқталуын ойлап табуға;
- бақылаулар мен сюжеттік суреттер бойынша әңгімелер құрастыру;
- сөйлеуде мақал-мәтелдерді қолдану;
- мақал-мәтелдерді жатқа айту.

Мектепалды топтардың/сыныптардың балалары арасында танымдық дағдылардың дамуын талдау олардың 10-ға дейін және кері санақты білетіндігін, «қанша?», «Қайсы?» («Қайсысы?») және оларға дұрыс жауап береді, жиындарды бөліктерге бөліп, оларды қайта қосады.

Дағдылары жоғары тәрбиеленушілер (47,5%):

- қоршаған ортадан геометриялық фигураларға ұқсас заттарды тауып, олардың пішіндерін анықтайды;
- заттарды өсу және кему ретімен орналастырады;

- олар қағаз парағын бағдарлайды, аптаның күндерін, жыл мезгілдеріне сәйкес айларды дәйекті түрде атайды;
- заттарды кеңістікте орналастырады, қозғалыс бағыттарын біледі.

Дағдылары орташа деңгейлі бар балалар **(41,4%)**:

- теңсіздіктен теңдік алуға тырысады(теңдіктен теңсіздікті);
- заттарды әртүрлі белгілер бойынша салыстыру (түсі, пішіні, өлшемі, материалы, қолданылуы);
- заттарды өсу және кему ретімен орналастыруға тырысады.

Деңгейі төмен балаларда **(11,1%)** келесі дағдылар қиындық тудырады:

- сапасы әртүрлі элементтерден жиынтықтар (заттар топтамасы) жасау;
- жиындарды бөліктерге бөліп, оларды қайта қосу;
- заттардың ұзындығын, биіктігін, және қалыңдығын анықтау;
- теңсіздіктен теңдік алу (теңдіктен теңсіздікті алу).

Мектепалды топтардың/сыныптардың балалары арасында шығармашылық дағдылардың дамуын талдау олардың бояуларды қолдана алатындығын, бояғыштағы акварельді сумен араластырып, түрлі қарындашпен бояйтындығын, қанық түстерді алу үшін мүсіндеудің әртүрлі әдістерін қолдана алатындығын, әртүрлі геометриялық фигураларды қайшымен қиып, қарапайым музыкалық жанрларды (күй, ән, би, шеру) ажырата алатындығын көрсетті.

Дағдылары жоғары балалар **(48%)**:

- сурет салуда әртүрлі техниканы қолданады;
- қарапайым қозғалыстар мен позалар арқылы тірі табиғат объектілерінің бейнелерін жеткізе алады;
- өз қалауы бойынша түс таңдайды;
- ұжымдық жұмыстарды орындайды;
- сурет салу кезінде ұқыптылықты, қауіпсіз мінез-құлық ережелерін сақтайды;
- мүсіндеудің әртүрлі әдістерін қолданады;
- олар бір стендте бірнеше фигураларды орналастыра отырып, біртекті заттармен сюжеттер жасай алады;
- қазақ халқының тұрмыстық заттарын, киіз үйдің безендірілуін біледі, көрсетілген заттарды қалауы бойынша ою-өрнектермен безендіреді;
- көрнекілікке сүйене отырып, қиял арқылы біртекті заттармен қолөнер туындысын жасайды;
- шығарманың жеке фрагменттерін ажыратады (кіріспе, хор, қорытынды);
- таныс әндерді музыкалық сүйемелдеумен және сүйемелдеусіз өз бетінше орындайды.

Орташа деңгейі бар балалар **(40,3%)**:

- өз жұмысының нәтижелерін ішінара бағалайды;
- олар шынайы кейіптен әртүрлі пішіндегі және көлемдегі таныс заттарды мүсіндеуге тырысады;
- мүсіндеудің әртүрлі әдістерін қолданады;
- олар әртүрлі геометриялық фигураларды қайшымен кесуге, бірнеше бөліктен кескін жасауға тырысады;
- қалдық және табиғи материалдан құрастыруға тырысыңыз;
- ойынға қажетті конструкцияны жеке құрып, онымен ойнайды;
- олар ішінара музыкалық шығармаға деген көзқарастарын білдіреді, оның мазмұны туралы айтады;
- қарапайым музыкалық жанрларды ішінара ажыратады (күй, ән, би, шеру);
- сюжеттік ойындарды сахналау арқылы заттармен қозғалуға тырысады.

Төмен деңгейлі балалар (**11,7%**) келесі дағдыларда қиындықтарға тап болады:

- сурет салуда әртүрлі техниканы қолдана алмайды;
- сюжеттік суреттерді бейнелеуге тырыспайды;
- бір стендте бірнеше фигураларды орналастыра отырып, тек біртекті заттармен сюжеттер жасайды;
- олар таныс немесе ойлап тапқан әртүрлі бейнелерді, бүктелген қағаздан бірнеше бірдей пішіндерді және екіге бүктелген қағаздан симметриялы пішінді заттарды қиып ала алмайды; музыкалық аспаптарда қарапайым әуендерді ойнауға тырысады.

Әлеуметтік-эмоционалды дағдылардың дамуын талдау көрсеткендей, мектепалды топтарда/сыныптарда балалар туыстық қатынастарды түсінеді, шығу тегін біледі, үй шаруасына көмектеседі, үлкендерді құрметтейді, кішілерге қамқорлық жасайды.

Дағдылары жоғары балалар (**49,1%**):

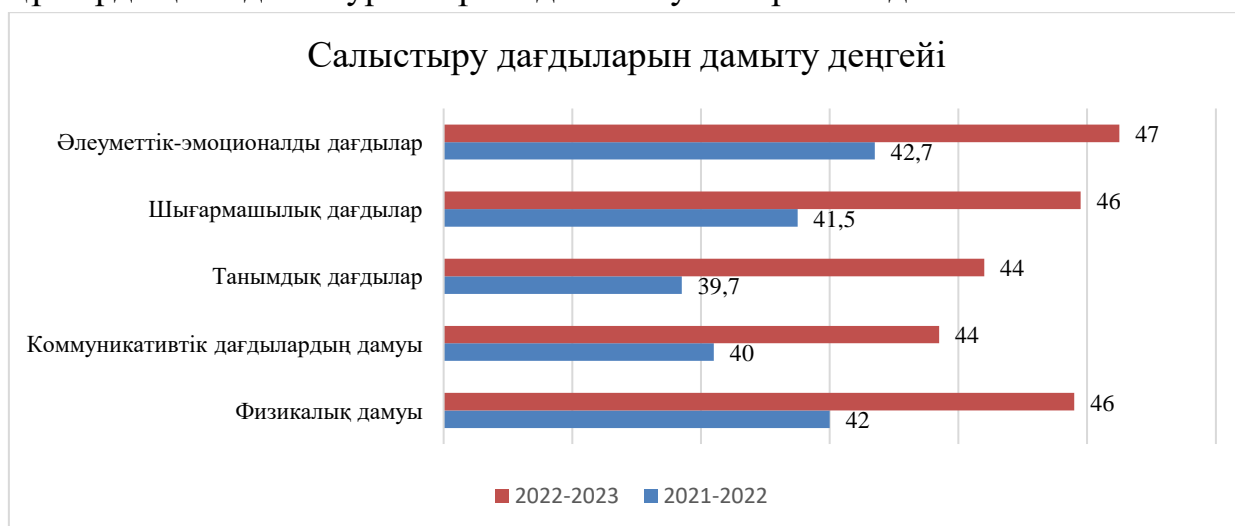
- еңбекқорлық пен жауапкершіліктің маңыздылығын түсінеді;
- өз күштері мен мүмкіндіктеріне сенеді;
- Қазақстан аумағында мекендейтін жануарлар мен олардың төлдерін ажыратады және атайды;
- үй жануарларының пайдасы туралы біледі, оларға қамқорлық жасайды;
- жүктелген тапсырмаларды жауапкершілікпен орындауға тырысады;
- олар әрқашан айналасындағыларға әділ болуға, оларды қолдауға, көмектесуге тырысады;
- жол қозғалысының қарапайым ережелерін біледі;
- ересектердің еңбегіне ұқыпты қарайды;
- өз Отанын жақсы көреді, қазақстандық әскер туралы түсінігі бар.

Дағдылары орташа деңгейлі балалар (**40,8%**):

- олар заттардың қандай материалдардан жасалғанын өз бетінше анықтауға және олардың сапасы мен қасиеттерін сипаттауға тырысады;
- қазақ халқының құндылықтарына құрмет көрсетуді үйренеді;
- ішінара үй-жайда, балабақша аумағында, жақын маңдағы шағын ауданда бағдарланады;
- арнайы көлік құралдарын қолдану туралы біледі;
- жансыз табиғат заттарын адам қолымен жасалған заттардан ішінара ажыратады.

Төмен деңгейлі тәрбиеленушілер **(10,1%)** келесі дағдыларда қиындықтарға тап болады:

- заттарды анықтауға, олардың сапасы мен қасиеттерін сипаттауға тырысады;
- олар қоршаған заттардың, ойыншықтардың адам еңбегімен жасалғанын біледі, бірақ оларға ұқыпты қарай алмайды;
- еңбек ардагерлерінің еңбегіне қызығушылық танытпайды;
- олар Кеңес Одағының батырларына құрмет көрсету керек екенін түсінеді, бірақ оларды білмейді;
- тірі және жансыз табиғат, табиғат құбылыстары арасындағы себеп-салдарлық байланыстарды байқайды, бірақ түсінбейді;
- заттар мен құбылыстарға тән белгілерді байқайды, салыстырады, ажыратады, бірақ талдамайды;
- олар қоныс аударатын және қыстайтын құстарды ажыратуға және атауға, құстардың пайдасы туралы ұғымды бекітуге тырыспайды.

Мектеп жасына дейінгі балаларда 2021-2022 және 2022-2023 оқу жылындағы дағдылардың даму деңгейін талдай отырып, әлеуметтік-эмоционалдық (47%), физикалық және шығармашылық дағдылардың (46%) қалыптасуы мен дамуы да басым екенін анықтады.

Танымдық және коммуникативтік дағдылар (44%) алдыңғы дағдылардан 2 бірлікке төмен. Бұл, индикаторлар көрсеткендей, теңдік пен теңсіздіктің қиындықтарымен, сөйлеудің дамымауымен, сөздік қорының әлсіздігімен байланысты.

Үлгілік оқу бағдарламасын меңгеру деңгейін мониторингтеудің қорытынды кезеңінің нәтижелері бойынша төмен нәтижелер көрсетті:

- ерте жас балалар арасында (1 жастағы балалар) Абай (70,3%), Ақмола (72,2%), Жамбыл (75,1), Қостанай (75,6%), Павлодар (78%), Атырау (79,6%) облыстары, Шымкент қаласы (75,6%);

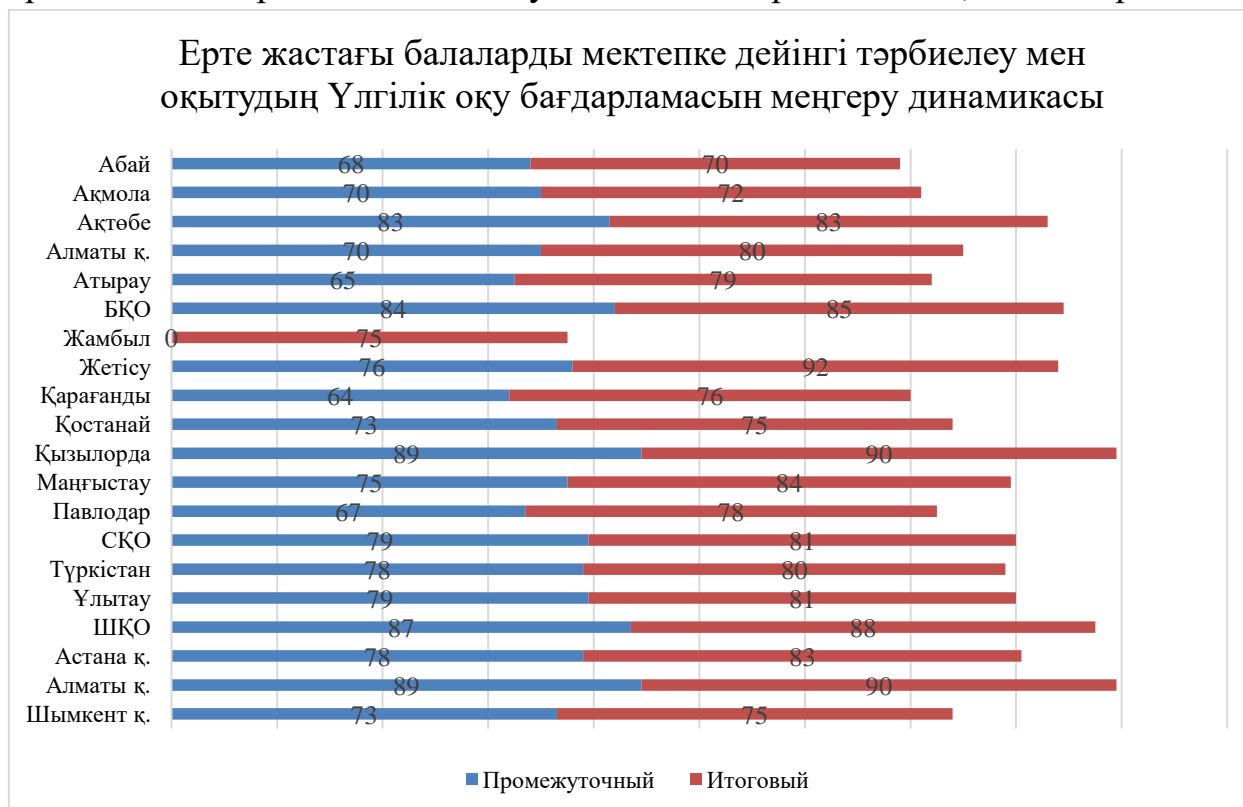
- кіші топтағы балалар арасында (2 жастағы балалар) – Атырау (75,1%), Түркістан (78,7%), Абай (78,7%) облыстары;

- орта топтағы балалар арасында (3 жастағы балалар) - Түркістан (83,8%), Жамбыл (84,1%), Абай (84,9%), Ұлытау 84,9 облыстары

- ересек топ балалары арасында (4 жастағы балалар) - Астана (82,3%), Шымкент (82,3%), Ұлытау (83,7%), Жамбыл (83,4%), Атырау (82,7%), Түркістан (84,7%) қалалары, облыстар;

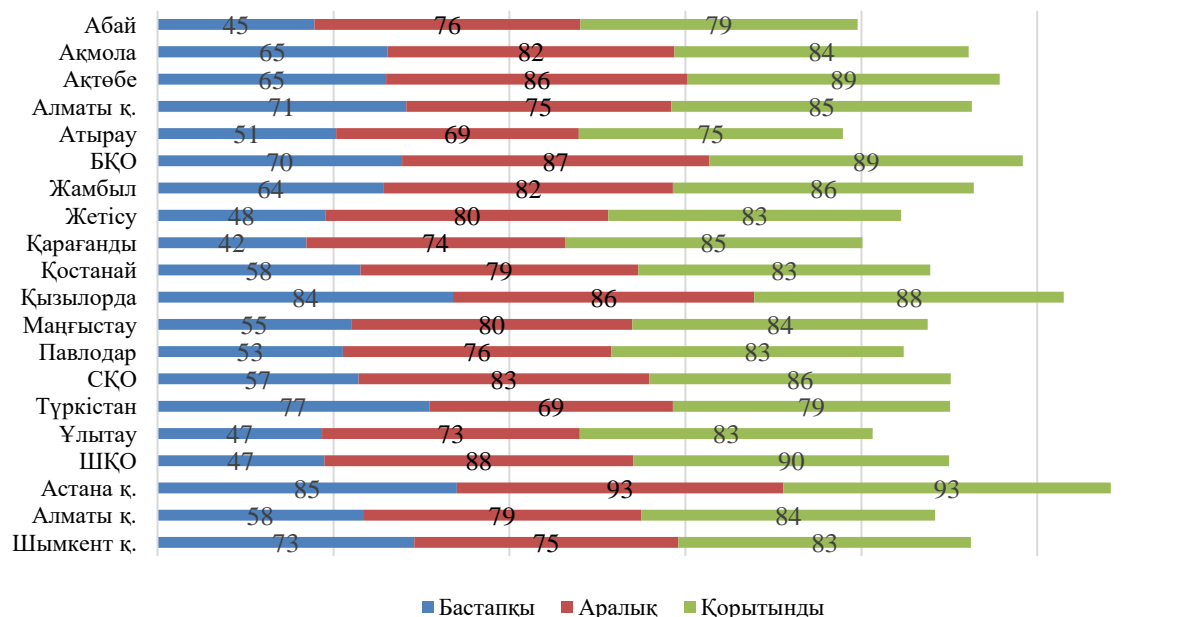
- мектеп алдындағы топтардың, мектеп (лицей, гимназия) сыныптарының (5 жастағы балалар) балалары арасында-Түркістан (84,7%), Ұлытау (83,9%), облыстар.

Сондай-ақ, 2022-2023 оқу жылындағы барлық жас топтарындағы балалар арасында Дағдылар мен дағдылардың қалыптасуын бастапқы, аралық және қорытынды бақылаудың нәтижелері талданып, салыстырылды.

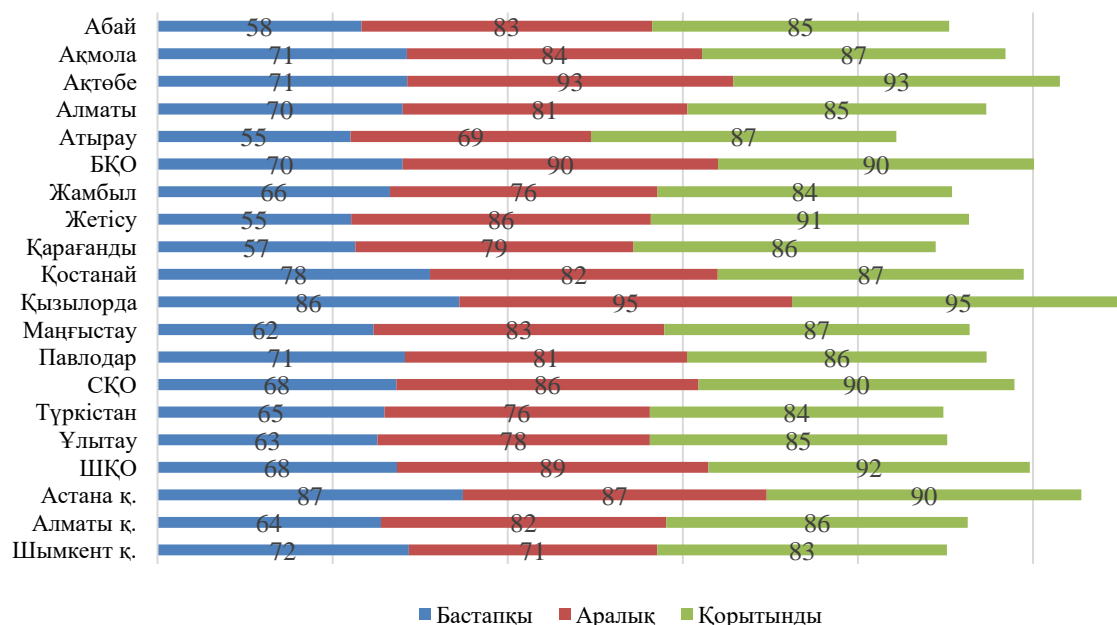
Қорытынды мониторингте 4,4 бірлікке өсу байқалады.

Кіші жастағы балаларды мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасын меңгеру динамикасы

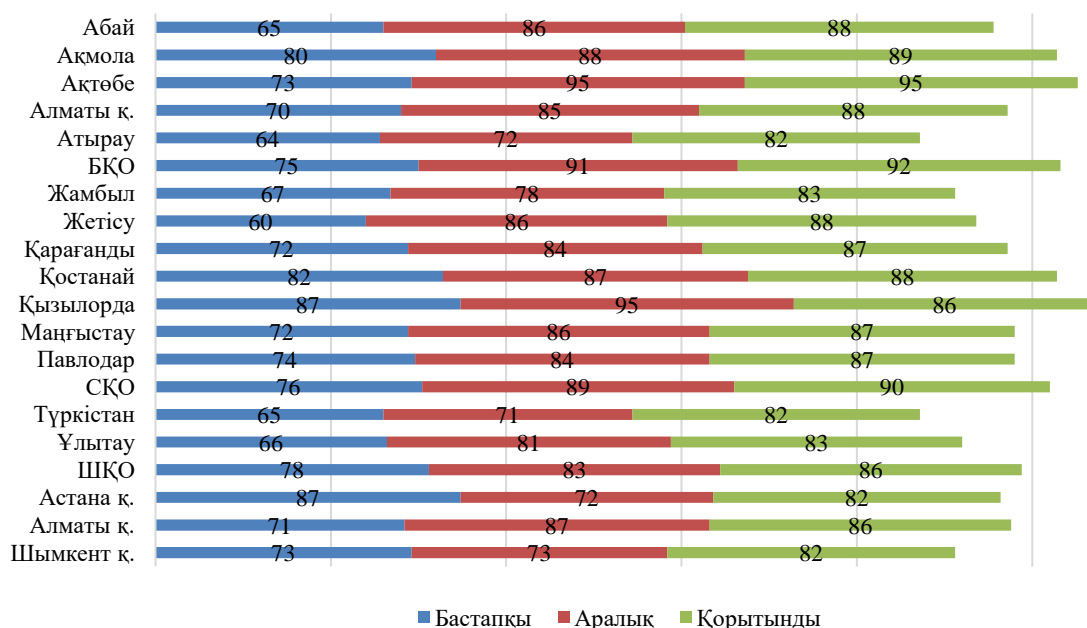
Егер аралық мониторингте 19,3 бірлікке өсу байқалса, онда қорытынды мониторингте 5,6 бірлікке.

Ортанші жастағы балаларды мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасын меңгеру динамикасы

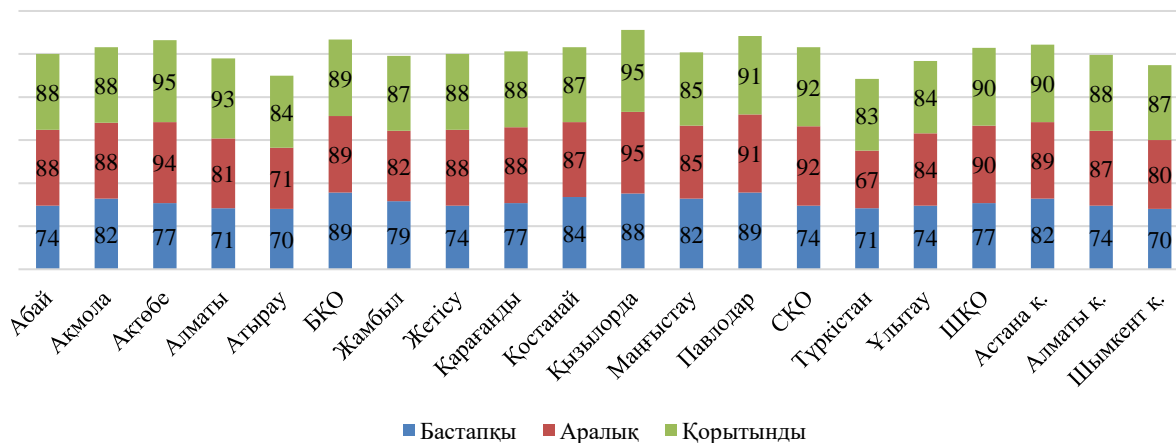
Егер аралық мониторингте 14,1 бірлікке өсу байқалса, онда қорытынды мониторингте 4,9 бірлікке.

Ересек жастағы балаларды мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасын меңгеру динамикасы

Егер аралық мониторингте 8,5 бірлікке өсу байқалса, онда қорытынды мониторингте 5,3 бірлікке.

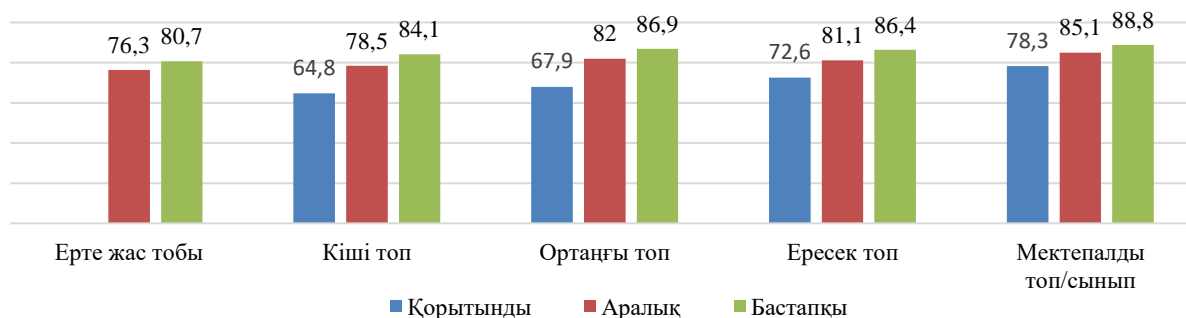
Мектепалды топтардың/сыныптардың балалары мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытудың Үлгілік оқу бағдарламасын меңгеру динамикасы

Егер аралық мониторингте 6,7 бірлікке өсу байқалса, онда қорытынды мониторингте 3,7 бірлікке.

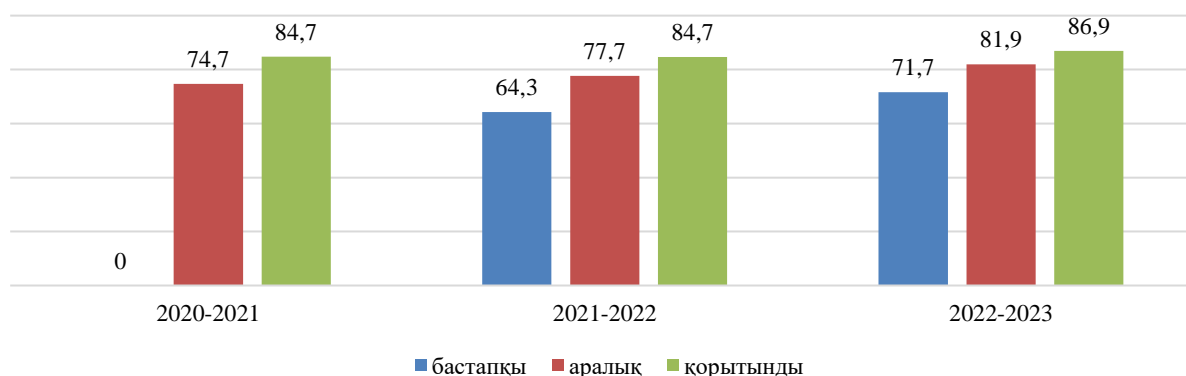
Барлық жастағы балалар арасында **дағдылар** мен **дағдылардың** дамуын бастапқы, аралық және қорытынды бақылау нәтижелеріне салыстырмалы талдау жүргізілді.

**2022-2023 оқу жылында мектеп жасына дейінгі балалардың
мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу
бағдарламасын меңгеру динамикасы**

Соңғы 3 жыл ішінде мектеп жасына дейінгі балалар арасында Дағдылар мен дағдылардың дамуын бастапқы, аралық және қорытынды бақылау нәтижелеріне салыстырмалы талдау жүргізілді, онда 2,2 бірлікке

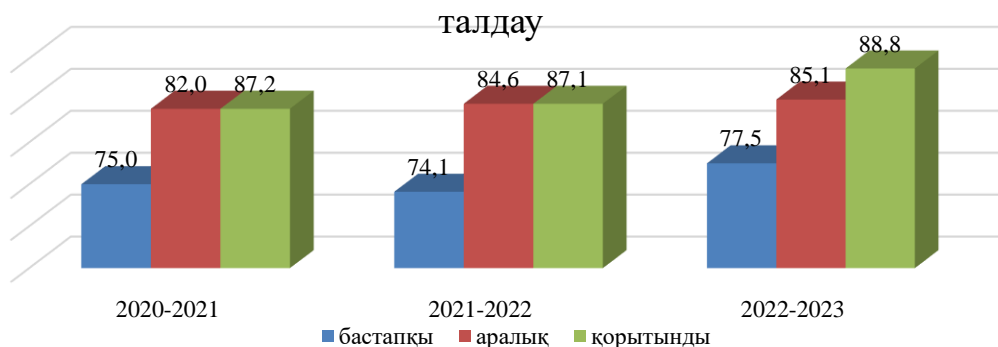
**Мектеп жасына дейінгі балалардың мектепке дейінгі тәрбие
мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасының мазмұнын
меңгеруін салыстырмалы талдау**

өсу байқалады.

Сондай-ақ, бастапқы нәтижелерге салыстырмалы талдау жүргізілді, 1,7 бірлікке өсім байқалған соңғы 3 жылда мектепалды топтардың, сыныптардың балалары арасында Дағдылар мен дағдылардың дамуын аралық және қорытынды бақылау.

Мектепке дейінгі топтардың / сыныптардың балаларына
мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу
бағдарламасының мазмұнын меңгеруді салыстырмалы

Осылайша, жаңартылған мониторинг форматы балалардың типтік бағдарламаның мазмұнын игеру деңгейін, өз білімдерін пайдалана отырып дағдыларды, дағдыларды игеруін, сондай-ақ балалар мен мұғалімнің күтілетін нәтижеге қол жеткізу деңгейін анықтауға мүмкіндік берді.

Балалардың дағдылары мен дағдыларын дамыту деңгейіне жүргізілген талдаудан құзыреттілік тұрғысынан келесі ұсыныстар берілді:

- оқушылардың туған өлке туралы түсініктерін кеңейту, Отан туралы түсініктерін тереңдету, бәріне деген сүйіспеншілігін ояту;
- байланысты сөйлеу және дыбыстық мәдениетті дамыту;
- дұрыс сұрақтар қоюға және оларға қысқа немесе толық жауап беруге үйрету;
- бақылаулар мен сюжеттік суреттер бойынша әңгімелер құрастыру, оқиғаның жалғасы мен аяқталуын ойлап табу;
- сөйлеуді мақал-мәтелдермен байыту, оларды жатқа білу;
- күнделікті өмірде, көшеде практикалық бағдарларды дамытуға, жағдайды сурет, сурет түрінде модельдеуге назар аудару;
- ата-аналарды балалармен бірлескен өзара іс-қимылға жандандыру;
- мектепке дейінгі ұйымдарды балаларға арналған музыкалық аспаптармен жарақтандыру;
- балалардың денсаулығын сақтау және нығайту бойынша жұмысты жалғастыру;
- мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық белсенділігін, қызығушылығын, зейінін, есте сақтау қабілетін дамыту.

Мониторинг жауаптарына сілтемелер:

https://docs.google.com/forms/d/16_DbQu84cROXK8hHMLMJdiduyNNdFBHyyij-sOU5w_Q/edit#responses

https://docs.google.com/forms/d/1c3MMHo406QQiFKPF7IU_xJZwNjXvrYLgybzmMvbL52M/edit#responses

<https://docs.google.com/forms/d/1Pp8w8iJjwT2w9zxnmLwBdGkmvAL1eWx83dqu-PjlAJc/edit#responses>

https://docs.google.com/forms/d/19mbzBDiCdF00z6AZ_k2w1o4SWTyCt2EPIQHuaqXK6JE0/edit#responses

https://docs.google.com/forms/d/1qRpp6r3IELcn_pJgq4tgDzVJnLBbCBGd4TgGDuzcEDA/edit#responses

<https://docs.google.com/forms/d/1Hf20TkIrTfnjxtG6htF9YH93piq3FImYTjIrnKWY964/edit#responses>

https://docs.google.com/forms/d/1Hu6cK0qSQeEfZxQQ8XpLHgi8J2Ac6beIX7kbAmlLW_k/edit#responses

https://docs.google.com/forms/d/1uomyUWu91lo_ozIWPYZbXa9A1VdokkGwgQB0K4wmcIk/edit#responses

https://docs.google.com/forms/d/1REpV_uYtpP7kMQLXYw70RRxMIYI1Hmo5Z1NMO0yelOc/edit#responses

<https://docs.google.com/forms/d/1BYs2D3SJR2OZqnSIE0g8cr7XYulfc53-SmztV9RZK-g/edit#responses>